

Цифрову трансформацію бізнесу доцільно розглядати з позиції науковців, бізнесу, держави та громадськості, оскільки в умовах розвитку ери цифрової економіки процес впровадження цифрових технологій в практику ведення бізнесу є основою для підвищення його ефективності та прозорості. Саме це відповідає інтересам бізнесу, суспільства і держави загалом.

Отже, для забезпечення сталого розвитку економіки, зміцнення економічної та технологічної безпеки необхідне впровадження цифрових технологій. Їх використання дозволить якісно зберігати великий масив даних, проводити аналіз отриманих результатів і ухвалювати обґрунтовані рішення, які будуть сприяти підвищенню конкурентоспроможності, мінімізації витрат та максимізації прибутку.

Інформаційні джерела:

1.Пантелеева Н.М. Цифрова економіка як ключовий тренд розвитку постіндустріального суспільства: монографія / за ред. Н.М. Пантелеевої, С.Ю. Колодія, М.А. Ребрика. К.: ДВНЗ "Університет банківської справи", 2019. 299 с.

2.Shalmo D., Christopher A. W., Boardman L. Digital transformation of bussines models – best practice, enablers and roadmap. *International Journal of Innovation Management*. 2017. Vol. 21 (08). P. 1-17.

УДК 65.012.23

С.М. Сукачова, канд. екон. наук, доц. (ДБТУ, Харків)

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

З початком російсько-української війни переважна більшість суб'єктів господарювання України опинилася в катастрофічних умовах. За даними аналітичних досліджень Центру розвитку інновацій, Офісу з розвитку підприємництва та експорту, національного проекту «Дія» було визначено, що 46,8% підприємств повністю або майже повністю припинили свою роботу після 24 лютого 2022 року. При цьому лише 4,5% підприємств знайшли можливість збільшити обсяги своїх доходів у порівнянні з довоєнним часом.

Такі умови надали новий виклик суб'єктам підприємницької діяльності щодо відповідної переорієнтації бізнесу та зміни стратегії. Так, на даний час вже 33,4% підприємств адаптувалися до нових умов та мають стратегію дій, 55,5% підприємств ще перебувають у процесі

обмірковування та здійснюють інтуїтивне управління, лише 11,1% підприємств поки що не бачать сенсу у формуванні бізнес-стратегій та бізнес-планів розвитку з урахуванням нових реалій.

Виходячи з наведених обставин та змін, які відбуваються в економіці України, значної актуальності набувають питання стратегічного управління підприємствами. Формування та реалізація ефективної стратегії, яка пристосована до сучасних умов господарювання, дозволить підприємствам вижити у складних умовах та забезпечити свій розвиток.

Розробка та реалізація стратегії підприємства є основою його майбутнього існування та розвитку. При цьому оцінка її ефективності дозволяє своєчасно проводити відповідні коригування та у відповідності до швидких змін зовнішнього середовища, які зараз в першу чергу пов'язані з бойовими діями, змінювати як пріоритети напрямків діяльності, так і стратегію діяльності в цілому.

Серед основних напрямів проведення оцінки ефективності стратегії підприємства зазвичай виділяють оцінку змін позицій підприємства у зовнішньому середовищі та оцінку змін потенціалу підприємства. Проте за сучасних умов, на нашу думку, важливого значення набуває оцінка ефективності стратегії за результативністю господарсько-фінансової діяльності підприємства.

Відповідно до цього нами пропонується здійснювати оцінку ефективності стратегії за результативністю господарсько-фінансової діяльності підприємства у наступній послідовності:

1. Формування системи оцінних показників.
2. Розрахунок показників-еталонів та меж цільових показників ефективності.
3. Розрахунок планових показників ефективності господарсько-фінансової діяльності.
4. Визначення та розрахунок показника інтегральної оцінки ефективності.
5. Висновок щодо ефективності стратегії за результативністю господарсько-фінансової діяльності підприємства.

Система оцінних показників повинна відповідати основним принципам їх формування: бути об'єктивною, системною та науково обґрунтованою; достатньо повно кількісно та якісно характеризувати всі зміни в діяльності підприємства у зв'язку з впровадженням розробленої стратегії, проте бути не перевантаженою зайвими та взаємозамінними показниками.

Реалізація певних стратегій у сучасних умовах не переслідує максимізацію прибутку в процесі їх реалізації. Тобто в залежності від

конкретного виду стратегії повинна формуватися відповідна система показників з оцінки її ефективності.

Виходячи з цього нами пропонується проводити оцінку ефективності стратегії за двома напрямками: оцінка показників ефективності стратегії за критерієм прибутковості та оцінка показників ефективності стратегії за критерієм доходності.

Для оцінки ефективності стратегій за критерієм прибутковості рекомендується використовувати показники: коефіцієнт рентабельності чистого доходу; коефіцієнт рентабельності поточних витрат; коефіцієнт рентабельності капіталу та інші більш деталізовані показники в залежності від виду господарсько-фінансової діяльності підприємства та специфіки обраної стратегії.

За сучасних умов першочерговим завданням більшості підприємств є утримання на відповідному рівні або збільшення обсягів діяльності. У даному випадку основним результуючим показником для оцінки ефективності виступає чистий дохід. У якості показників оцінки ефективності даного типу стратегій рекомендуються показники: коефіцієнт витратовіддачі за чистим доходом, коефіцієнт капіталовіддачі за чистим доходом та інші, які також можуть бути деталізовані.

Перелік показників-еталонів та їх значення встановлюється у відповідності до сформованої системи показників, що характеризують ефективність стратегії на рівні потенційно-можливих. Значення показників-еталонів, як правило, приймаються на рівні підприємств-лідерів. Проте, у підприємства, що впроваджує стратегію не завжди достатньо ресурсів та можливостей для досягнення показників-еталонів. У даному випадку підприємству необхідно встановлювати потенційно-можливі показники ефективності стратегії. Для здійснення цього процесу нами пропонується встановлювати цільові показники в межах максимального та мінімального рівнів, де мінімальним рівнем виступає середній показник за нормально функціонуючими підприємствами галузі, максимальним рівнем – показник підприємства-лідера.

Розраховані показники не повинні значно відрізнятись від показників-еталонів та бути на рівні не нижчому ніж середні показники нормально функціонуючих підприємств. За таких умов значення цих показників приймаються за цільові. В іншому випадку запропонована стратегія повинна бути відхилена.

Запропоновані межі цільових показників ефективності господарчо-фінансової діяльності підприємства є орієнтиром в процесі

формування планових показників ефективності, які повинні бути досягнутими в процесі реалізації стратегії.

Виходячи з того, що ефективність стратегії визначається ступенем досягнення встановленої мети, то висновок про її ефективність пропонується здійснювати за порівняльним показником інтегральної оцінки. Тобто, висновок про ефективність стратегії за результативністю господарсько-фінансової діяльності підприємства робиться якщо інтегральний показник дорівнює або більше одиниці.

Слід зазначити, що незважаючи на важливість проведення оцінки ефективності стратегії за результативністю господарсько-фінансової діяльності, вона повинна бути складовою загальної оцінки ефективності стратегії.

Для проведення узагальноної оцінки ефективності стратегії необхідно поєднати в єдину систему оцінку ефективності стратегії за змінами позиції підприємства у зовнішньому середовищі, оцінку ефективності стратегії за змінами внутрішнього потенціалу підприємства та оцінку ефективності стратегії за результативністю господарсько-фінансової діяльності. Дане узагальнення пропонується проводити за допомогою тримірної матриці, яка надасть можливість визначити ступень ефективності стратегії як на стадії розробки, так і на стадії її реалізації.

УДК 658.89:502.131.1

Л.Г. Михальчишина, канд. екон. наук, доц. (НУБіП України)

ФОРМУВАННЯ МОДЕЛЕЙ ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧІВ ЗА УМОВ ОРІЄНТАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК

У сучасному світі, за умов зростаючих потреб населення та обмеженості ресурсів, проблема сталого розвитку стає усе більш актуальною. Відповідно до Стратегії сталого розвитку України до 2030 року, впровадження нових моделей споживання є ключовим етапом досягнення продовольчої безпеки та ресурсоефективної економіки.

У сучасному постіндустріальному суспільстві неможливо уявити подальший сталий розвиток без участі бізнесу. Наразі соціальна та екологічна відповідальність для компаній вже перестали бути лише проявами доброї волі та альтруїзму, це ще один аспект, завдяки якому підприємства можуть збільшити свою привабливість